लोक सेवा आयोग
नेपाल कृषि सेवा, प्लान्ट प्रोटेक्सन, एग्रोनोमी, हर्टिकल्चर, फिसरिज, एगृ. एक्सटेन्सन, स्वायल साइन्स, एगृ.इको.एण्ड मार्केटिङ्ग, भेटेरिनरी र लाइभस्टक पोल्ट्री एण्ड डेरी डेभलपमेण्ट समूह, राजपत्र अनंकित द्वितीय श्रेणी, नायव प्राविधिक सहायक वा सो सरह पदको खुला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

परीक्षा योजना (Examination Scheme)

१. यस पाठ्यक्रमलाई दुई भागमा विभाजन गरिएको छ ।

भाग	परीक्षा	विषय	अङ्क भार	प्रश्न संख्या	समय	परीक्षा प्रणाली	पूर्णाङ्क	उत्तीर्णाङ्क
१	लिखित	खण्ड (क) सामान्य विषय (सबै समूहका लागि अनिवार्य)	५०	२५	४५ मिनेट	वस्तुगत वहुउत्तर	१००	४०
		(खण्ड ख) समूह सम्बन्धी विषय (प्रत्येक समूहका लागि छुट्टाछुट्टै)	५०	२५				
२	अन्तर्वार्ता						२०	

२. पाठ्यक्रमको कुनै खण्डमा एकाइ र प्रश्न संख्या छुट्याइएकोमा सोही वमोजिम र यसरी नछुट्याएकोमा यथासम्भव सबै एकाइबाट प्रश्नहरु सोधिनेछन् ।

३. लिखित परीक्षाको माध्यम भाषा नेपाली वा अंग्रेजी अथवा नेपाली र अंग्रेजी दुवै हुनसक्नेछ ।

४. वस्तुगत बहुउत्तर (Multiple Choice) प्रश्नहरुको उत्तर सही दिएमा प्रत्येक सही उत्तर बापत २ (दुई) अङ्क प्रदान गरिनेछ भने गलत उत्तर दिएमा प्रत्येक गलत उत्तर बापत २० प्रतिशत अर्थात् ०.४ अङ्क कट्टा गरिनेछ । तर उत्तर नदिएमा त्यस बापत अङ्क दिइने छैन र अङ्क कट्टा पनि गरिने छैन ।

५. यस पाठयक्रममा जेसुकै लेखिएको भएता पनि पाठ्यक्रममा परेका ऐन, नियमहरु परीक्षाको मिति भन्दा ३ (तीन) महिना अगाडि (संशोधन भएका वा संशोधन भई हटाइएका वा थप गरी संशोधन भई) कायम रहेकालाई यस पाठ्यक्रममा रहेको सम्झनु पर्दछ ।

७. लिखित परीक्षाबाट छनौट भएका उम्मेदवारहरुलाई मात्र अन्तर्वार्तामा सम्मिलित गराइनेछ ।

८. पाठ्यक्रम लागू मिति - २०५८/९/१७

लोक सेवा आयोग
नेपाल कृषि सेवा, प्लान्ट प्रोटेक्सन, एग्रोनोमी, हर्टिकल्चर, फिसरिज, एगृ. एक्सटेन्सन, स्वायल साइन्स, एगृ.इको.एण्ड मार्केटिङ्ग, भेटेरिनरी र लाइभस्टक पोल्ट्री एण्ड डेरी डेभलपमेण्ट समूह, राजपत्र अनंकित द्वितीय श्रेणी, नायब प्राविधिक सहायक वा सो सरह पदको खुला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

खण्ड (क) सामान्य विषय (सबै समूहका लागि अनिवार्य)

प्रश्नसंख्या :- २५ **अङ्क :- ५०**

१. नेपालको अर्थतन्त्रमा कृषिक्षेत्रको महत्व ।
२. नेपालको भौगोलिक विविधता सुहाउँदो अन्नबाली, औद्योगिकबाली, फलफूल, तरकारी, पशपंक्षी तथा मत्स्य विकास कार्यक्रम ।
३. कृषि विभाग/पशु सेवा विभागको वर्तमान संगठनात्मक संरचना ।
४. कृषि विकास कार्यक्रममा संलग्न विभिन्न निकायहरुको योगदान ।
५. जिल्ला र सेवाकेन्द्र/उपकेन्द्र स्तरीय Profile तयार गर्ने तरीका र यसको महत्व ।
६. आधुनिक कृषि प्रविधि प्रयोगबाट वातावरणमा पर्ने प्रभाव ।
७. कृषक समूह गठन तथा परिचालन ।
८. कृषि विकासमा महिला कृषकको भूमिका र महिला कृषक विकास कार्यक्रम ।
९. कृषि उपज बढाउन बजारको भूमिका ।
१०. नेपालमा कृषि/पशु विकासका समस्याहरु तथा समाधानको लागि अनुसन्धानको महत्व ।
११. कृषि विकासमा गैरसरकारी, निजी एवं सरकारी निकायहरु बीचको अन्तरसम्बन्ध ।
१२. कृषि/पशु प्रसारमा उपयोग गरिने विभिन्न प्रसार तरीकाहरु र तिनको तुलनात्मक फाइदा र कमजोरीहरु ।
१३. कृषि विकास र विकेन्द्रीकरण ।
१४. कृषि विकास र सहकारीकरण ।

खण्ड (ख) फिसरिज समूह सम्बन्धी विषय

प्रश्नसंख्या :- २५ **अङ्क :- ५०**

१. नेपालमा मत्स्य पालनको संक्षिप्त इतिहास तथा वर्तमान अवस्था ।
२. माछाको परिभाषा र माछाको बाहिरी स्वरुप, विभिन्न अंग र ती अंगका कार्य ।
३. नेपालमा पालिएका स्वदेशी र विदेशी माछाहरु र तिनका आहार विहार (Feeding Habit and Habitat) बारे साधारण ज्ञान ।
४. मत्स्य पालनका प्रणाली बारे साधारण ज्ञान
   (क) मोनोकल्चर (Monoculture)
   (ख) पोलीकल्चर (Polyculture)
   (ग) एकीकृत मत्स्य पालन (Integrated fish culture) र त्यसका व्यवस्थापन
      – धानखेतमा मत्स्य पालन ।
      – घाँस खेती र मत्स्य पालन ।
      – पशुपालन र मत्स्य पालन ।
      – फलफूल, तरकारी खेती र मत्स्य पालन ।
५. गाउँघरमा रहेका पुरानो पोखरीमा माछा पालन गर्ने तरिका ।
६. माछा पालन नयाँ पोखरीको निर्माण गर्न उपयुक्त स्थलको छनौट र आधारहरु ।
७. मत्स्य पालनको लागि उपयुक्त पानी र माटोको गुणबारे साधारण ज्ञान ।
८. मत्स्य पालनको लागि नयाँ पोखरी निर्माण गर्ने तरिका र ध्यान दिन पर्ने विषयबारे साधारण ज्ञान ।

९. माउ माछाको महत्व, त्यसको छनौट तरिका र व्यवस्थापन ।

१०. माछाको प्रजनन् विधिबारे ज्ञान
 (क) प्राकृतिक प्रजनन्को तयारी र प्रजनन् तरिका ।
 (ख) कृत्रिम प्रजननको तयारी र प्रजनन तरिका ।

११. माछाको बिउ उत्पादन (Fish seed production)
 (क) भुसुना भुराको उत्पादन (Hatchling Production)
 (ख) सानो भुराको उत्पादन (Fry Production)
 (ग) भुरा उत्पादन (Fingerling Production)

१२. माछा भुरा ढुवानी गर्ने विधि ।

१३. माछा (खाने) उत्पादनको व्यवस्थापन :
 (क) पोखरीको तयारी : चून, मलखादको मात्रा एकिन गर्ने र प्रयोग बारे ज्ञान ।
 (ख) माछा भूरा स्टकिङ्ग (Stocking) गर्ने संख्याको निर्धारण र विभिन्न जातका माछा भुराको अनुपात निर्धारण गर्ने ज्ञान ।
 (ग) माछा (खाने) उत्पादन गर्ने तरिकाहरु :
 – सामान्य
 – उन्नत पद्धति
 – सघन पद्धति

१४. माछा उत्पादनको लागि आवश्यक आहाराहरुको पौष्टिक तत्व बारे साधारण ज्ञान र त्यसको व्यवस्थापन ।

१५. माछाको वृद्धि जाँच (Growth check-up) तथा दैनिक हेरचाह ।

१६. माछाको प्रतिपक्षी जीवहरु (Predators), हानिकारक किराहरु (Harmful insects) एवं पानीमा उम्रने विभिन्न झारपातहरु (Aquatic weeds) तिनीहरुको नियन्त्रण बारे ज्ञान ।

१७. माछाको रोगः परजीवी तथा अन्य कारणबाट लाग्ने रोगहरु, त्यसका निदान र उपचारका तरिकाहरु ।

१८. माछा उत्पादनको मूल्यांकन गर्ने तरिकाबारे साधारण ज्ञान ।

१९. माछा मार्ने तथा समात्ने मुख्य उपकरणहरु र तरिका ।

२० मत्स्य विष तथा त्यसको प्रयोग गर्ने तरिका बारे ज्ञान ।

२१. माछाको बजार व्यवस्थापन तरिकाहरु ।

२२. प्राकृतिक जलाशयमा मत्स्य पालन :
 (क) पिंजडा (Cage) मा मत्स्य पालन ।
 (ख) इन्क्लोजर (Enclosure) मा मत्स्य पालन ।

२३. माछा संरक्षण (Preservation) का तरिकाहरु ।

२४. मत्स्य पालन प्रचार प्रसारका पद्धति एवं तत् सम्बन्धी विद्यमान समस्याहरु ।

<u>द्रष्टव्य</u> :-

१. लिखित परीक्षाको पाठ्यक्रमका एकाइबाट देहाय अनुसार प्रश्नहरु सोधिने छ :

पाठ्यक्रमको एकाइ	प्रश्न संख्या
१–६	४
७–२०	१९
२१–२४	२
	२५